

Hodnocení školitelky

František Krejčí, Mlékárenský průmysl v Hlinsku v kontextu podnikání NESTLÉ v Československu v první polovině 20. století. Disertační práce. Hradec Králové 2023, 205 s.

Autor zvolil jako téma své disertační práce mlékárenský průmysl v Hlinsku a zasadil jej do kontextu podnikání švýcarské společnosti NESTLÉ v Československu v první polovině 20. století. Původní formulace tématu byla ve srovnání s výsledným textem užší, neboť se soustředila výhradně na mlékárnu v Hlinsku. Už první sondy však ukázaly, že zpracování tématu se neobejde bez širšího kontextu zaměřeného na aktivity společnosti NESTLÉ, jež byla investorem a provozovatelem hlinecké mlékárny.

Práce je kromě úvodu a závěru rozčleněná do pěti kapitol, z nichž první s názvem Počátky a rozvoj mlékárenství v českých zemích a Československu v letech 1870–1945 představuje její prolog; Začlenění hlineckého závodu do Průmyslu mléčné výživy n. p. epilog. Další tři kapitoly – Vznik společnosti NESTLÉ v roce 1866 a její ekonomický vývoj do konce třicátých let 20. století, Založení obchodního zastoupení NESTLÉ a prvního výrobního závodu v Moravském Krumlově a Okolnosti založení druhého závodu na zpracování mléka v Hlinsku v Čechách v letech 1938–1943 tvoří vlastní jádro práce.

Autor si vytkl za cíl objasnit důvody a okolnosti vedoucí k založení obchodního zastoupení a dvou výrobních závodů nadnárodní společnosti NESTLÉ v Československu. Svou pozornost zaměřil nejdříve na prostředí, do něhož společnost vstupovala, nepochybně po pečlivé ekonomické rozvaze a zejména s ohledem na potencionální konkurenci a situaci na trhu s mléčnými produkty. Autor přesvědčivě dokládá, že vstupovala do průmyslového odvětví, v němž se svými výrobky na vysoké technologické úrovni a s vysokou přidanou hodnotou prakticky neměla konkurenci. Druhá kapitola představuje společnost NESTLÉ od jejích skromných počátků založených na vynálezu bezpečné náhražky mateřského mléka po globální firmu s širokým portfoliem mléčných, čokoládových a kávových produktů. Následující kapitoly, třetí a čtvrtá, se věnují v chronologickém sledu výrobním závodům společnosti NESTLÉ v Moravském Krumlově a v Hlinsku. Obě kapitoly jsou založeny na pečlivé analýze pramenného materiálu a umožňují vytvořit si představu o technologické vyspělosti, hygienických standardech a portfoliu produktů obou mlékáren, jimž nemohl konkurovat ani jediný místní závod. Tato skutečnost se posléze promítla do znárodňovacího procesu obou výrobních závodů společnosti NESTLÉ, jenž se vyznačoval specifiky, která autor osvětluje

v závěrečné kapitole. Disertační práce vznikla na základě pečlivého studia množství archivních a tištěných pramenů. Informace umožnily vytvořit obraz činnosti společnosti NESTLÉ a jejích výrobních závodů na území Československa s důležitými přesahy do historie místního mlékárenského průmyslu a společnosti samotné. Čtenář má díky nim rovněž ojedinělou možnost seznámit se v historickém kontextu se společností, s jejímiž výrobky se dodnes běžně setkává v regálech obchodů.

Práce je výsledkem dlouholetého badatelského úsilí, k němuž jsem se jako školitelka snažila přispět především v rámci diskusí, které jsem s doktorandem vedla. Pokud bych měla formulovat nějakou výtku směřující k disertační práci, pak je to menší míra konceptualizace, než jakou bych si ideálně představovala, a tím související a převažující popisnost textu. Mým cílem není zpochybňovat metodu práce, ta je výhradní věcí badatele. Chci jen poukázat na to, že existují další možnosti, jak problematiku uchopit a pohlédnout na ni z jiného úhlu.

Autor otevřel zcela nové a prakticky neprobádané téma, jak ostatně ukazuje v části věnované stavu výzkumu. Jeho badatelská práce byla navíc komplikována tím, že společnost NESTLÉ se zásadně vyhýbá sebemenším zmínkám o svém podnikání během druhé světové války. Do tohoto období ovšem spadá výstavba a zahájení provozu hlinecké mlékárny. V archívech se však zachovalo dostatečné množství materiálu, na jeho základě bylo možné toto období činnosti společnosti rekonstruovat. Už z tohoto důvodu je nutné ocenit pečlivou práci s prameny včetně vizuálních.

Závěrem lze konstatovat, že předkládaná disertační práce nabízí obraz činnosti nadnárodní společnosti, jejíž podnikání na území Československa ovlivnily dějinné zvraty první poloviny 20. století; podstatnější ovšem je, že přineslo nové technologické postupy, vyšší hygienické standardy a výroby s vyšší přidanou hodnotou, na něž posléze navázal československý mlékárenský průmysl.

V Praze 19. dubna 2023

Prof. PhDr. Dana Musilová, CSc.